

najboljših moči in kali že družbinski mir. Sedanja deželna samouprava, to je načelo nasilstva, načelo posiljevanja drugega po drugem in nasledek je borba vseh zoper vse! (Čujte! čujte! na levi.) Zatorej mislim, da bo vsak izobražen človek, vsak pravi avstrijski domoljub prisrčno želel, naj bi narodnih preprirov pri nas vendar že konec bil. Dobro, tedaj pa sezimo po sredstvu, ki je že izumljeno, da celo v zakonu določeno. Podobno je onemu, kojega se poslužujejo v hišah, kder se stranke ne morejo same porazumeti med seboj. Prezaprejo jih. (Prav na levi.) Kakor sedaj kaže, ni misliti, da bi narod drugemu narodu bil pravičen v narodnih zadevah. To je sicer obžalovati, pa utajiti se ne da. Dobro, tedaj pa narazen s prepriročimi se narodnostmi! (Prav, na levi.) Naj se prepove, zabrani Nemcem v šolskih rečeh ukazovati Slovanom. (Klici na levi: tedaj hočete dežele na dvoje razkosovati!) Pa tudi Slovani naj ne sklepajo in določujejo Nemcem, kakšne šole bi naj ti imeli. Takšne reči se naj dotičnemu narodu samemu prepuščajo. Ta bodi v narodnih svojih rečeh sam svoj sodnik. (Res je, prav tako! na levi.) Saj se ima narod sam najbolje zanimati za samega sebe; on ima za to najboljših, najnežnejših čustev. On sam bode vselej najprimernejša sredstva izumil, sklepal in prirejal. (Poslanec Richter: le dosledno!) Za sleherni narod se naj priredijo narodne upravne skupine. (Poslanec dr. Derschatta: ter naj upravo vsak narod plačuje sam) kjer bo vsak narod sam svoj gospod zastran svoje narodnosti. Tedaj odpade predmet sedanjim narodnim preprirom in teh je konec! (Klici na levi: zelo gotovo.) Moja misel ni kaj novega. Že l. 1848 so jo sprožili na državnem zboru v Kromeržih in pozneje v znanem členu 19. državljanskih osnovnih pravic so jej dali obliko zakona. Ta veli namreč: „vsi narodi v državi so jednakopravni, vsak narod ima nekrhljivo pravico varovati in gojiti svojo narodnost in jezik.“

Vpraša se, kdo ima ta član 19. izvesti? Deželni zbori gotovo ne, ker v zakonu še niti imenovani niso; vlada pa le toliko, kolikor izvedenje ovega člana pripada eksekutivi. Pravo sredstvo, pravi organ za izvedenje naznačen je v členu samem: vsak narod ima nekrhljivo pravico varovati in gojiti svojo narodnost in jezik. Če ima narod to pravico do svrhe, do namena, jo ima tudi do potrebnega sredstva, a tega še nima nobeden narod in ga treba ustvariti, da sleherni narod po njem izvaja člen 19. ter varuje in goji svojo narodnost in jezik. In to sredstvo so izvoljeni narodovi zastopniki in ti vkupe skrbijo, da se izvaja član 19. To razumevam pod besedo: narodna samouprava, narodna avtonomija.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Pomoč zoper podgane.

Sitne so podgane in še bolj so škodljive kmetovalcu. Kar si je z božjo pomočjo pridelal in srečno spravil pod streho, ne da mu je uima vzela na polju, na to pa mu doma preži dolgoropa podgana. Pred nje zobom ni varno žito v kašti, ne kornuza v kozolcu, še nad meso v „truglji“ spravi se mu ta bosonoga mrcina.

Pomoči zoper njo ponuja se pač veliko po štacunah a naj človek poskusi vse take pripomočke, nad tega, ki za priporočamo v teh vrstah, ga ni. Vse drugo ne izda ničesar ali le malo, najbolje je še le to, če se podgana usmrti. Zna se za več vrst strupa, po katerem pogine podgana a pri njem pride vse na to, kako ji ga naj damo.

Fosforovo testo, ako se pomaže z njim kruh, jedó vam podgane prav rade. Le-ta strup tudi ni drugim živalim nevaren, ker se v nekaterih dneh izgubi ali kakor pravimo, zgori v truplunesrečne podgane. Vsi drugi strupi, posebno tudi mišnica, ostane pa še pozneje nevarna in tako se nagodi v časih, da pogine druga žival, ki jo dobi va-se.

Le-ta strup kaže torej najbolj, da ga spravimo podganjadi v želodec, če le mogoče, vsej, kar je imamo pod streho. Nekaj pa je pri njem vendar-le sitno, to namreč, da ga podgane izpoznajo kmalu. Če ga okusijo, pa ne v toliki meri, da jim zavije vrat, ne poskusi vam premetena žival potlej tacega kruha pol ali celo leto več. Treba je torej za to skrbeti, da ga dobodo poprek vse podgane ob enem kratu zadosti. Dobro je po tem takem, da se jim zvečer nastavi kruha v toliki meri, da še ga ostane kaj v jutro, ko ga sopet spraviš z mesta.

Tako je par noči storiti — dotlej, da se navadi podganjad ter si pride vsako noč po hrano. Kedar se je to zgodilo, tedaj pa se jim napravi — zaduja večerja. V ta namen se nareže kruha v kose, za pol tanše, kakor so bili druge krati, pomaži jih precej debelo s fosforovim testom ter jih zloži sopet vkup. Sedaj pa se razreže ta kruh v kosce, ravno tolike, kolikoršnji so bili druge noči ter se razpoložijo zvečer na navadnih mestih.

Kar doživi potlej človek, to je čudovito. Skorej vselej so podgane že v isti noči poginile, vse, do ene vse. Za več let ima človek mir od njih. Ako ti jih pa pride iz soseske, treba ti je pač svoje delo z nova pričeti.

Isto se zgoditi tudi, če ravnaš enako z mišnico, samo bolj nevarno je to, kakor smo že zgorej rekli. Vse pride pri tem na to, da si navadiš poprej podgane na „obednice“, ker le tedaj ti bodo vse prišle in se za vselej do sita najedle. Fosforovo testo se sicer sveti v noči,

toda to ne moti podganjati, še le brž rajši pride po hrano.

Sejmovi. Dne 28. maja na Starih sv. gorah pri Podsredi in na Tržišču pri Slatini. Dne 31. maja pri sv. Emi poleg Podčetrтка, v Lučanah, v Poličanah, v Marenbergu, v Ljutomeru, v Ločah, v Mozirju, na Rečici in v Laškem trgu. Dne 1. junija v Lučanah in na Ptuju. Dne 2. jun. pri sv. Heleni poleg Šmarja, pri sv. Marjeti poleg Maribora in pa v Radgoni.

Dopisi.

Iz Ribnice. (Nekaj za naše društvo.) Kakor čujemo, imelo bo tukajšnje naše „bralno društvo“ dne 30. t. m., na binkoštni ponedeljek, svoj izvanredni zbor. Vse bližnje in dalnje rodoljube, naj že dobé vabilo ali ne, vabimo še tukaj posebej, naj prihité v društveno kolo, kajti poleg zabavnega dela veselice, združene s petjem, godbo in tombolo, imajo priti na vrsto tudi nekateri velevažni resnobni pogovori in dogovori. Tako ima naše razumništvo, in slovenski kmet sploh, obračati v sedanjem času čedalje več pažnje šolskemu poduku, da se tukaj v ljudskih šolah ne bo preveč v kot porival naš slovenski jezik in se v šolah košatila edino le nemščina. Štatistika umrljivosti že glasno pričuje, da kjer je mladina preveč z nauki naphana, zlasti še z nauki, ki so jej jako nepotrebni, tam se tudi neprestano krajša človeška starost. Smelo se pa reči, da od mladine sedanjih potujčevalnih šol bo težko kateri 80 let dočakal. Sovražnik svojega otroka toraj je, kdor bi sam želel, naj bi se poučevala le nemščina in zopet nemščina, kajti ako nemškemu detetu na srednjemu štajarju, ali le malo preko Radelna, zadostuje njegov „hinder-hand“, zakaj bi naj slovenski jezik naše mladine ne? Kdor pa hoče študirati štatistiko umrljivosti med nami in njimi, naj obiše samo naša in njihova pokopališča pa bo izvedel. — Dalje pak hočemo tudi zahtevati naj železniško osobje, ki posluje na progah, ki vodijo po slovenskeji zemlji, izrečno zna tudi naš slovenski jezik, kajti misliti je, da je ono zavoljo ljudstvo, ne pa ljudstvo zavoljo njega tukaj. Pa še več. To sedanje urgermansko osobje ima ali nima nekaj v svojih paragrafi, kar se mora na vsak način predrugačiti. Ono ima menda, kakor se kaže, nalogo: prejemnikom kakošnega blaga ali robe dotičnih „aviz“ na dom ne pošiljati, ali jim še celo naznaniti ne, da je kakošnja pošiljatev na koga došlo. Debelo pa znajo zaračunati dotični „lagerzins“, pa Bog vé, ali od avize, ali od blaga. Ker prejemnik kakošnje pošiljatev ne zamore ovohati, kedaj bi mu bil kedó kaj poslal, naj se je to zgodilo po naročilnem ali nenaročilnem potu, in ker je to plačilo lagerzinsa res krvavo oderuštvo, mo-

ramo soglasno zahtevati, da se dotični pravilnik postajinega vodstva prenaredi tako, da se mora vsaj po preteku treh dneh aviza prejemniku po postu na dom poslati in ko bi se to ne zgodilo, pa bi se od blaga vendar računil lagerzins, naj se vsak takošen postajni vodja postavno kaznuje. To utegne pomagati, da naše ljudstvo ne bo znosilo toliko novecev železnici samo zaradi zanikernosti njih osobja.

S Ptuja. (Politično društvo.) Dne 6. maja t. l. imelo je slovensko kat. politično društvo Pozor na Ptuji v prostorih narodnega doma svoje zborovanje, in se je novi odbor volil. Volili so se per acclamationem: g. dr. Jakob Ploj, predsednikom, g. dr. Fran Jurtela, podpredsednikom, gg. dr. Josip Čuček, Alojz Brenčič, P. Benedikt Hrtiš, Jožef Jerman in Andraž Jurca odbornikom, gg. Tone Gregorič, Miha Brenčič in Marko Pavlinič, namestnikom. Novo izvoljeni odbor se je takoj koustituiral ter se blagajnikom izvolil g. dr. Josip Čuček, tajnikom g. Alojz Brenčič. — Gospod dr. Fran Jurtela je pri točki „posebni nasveti“ stavil predlog, da se gosp. dr. Lavoslav Gregorecu za možko postopanje in brigo gledé koroških Slovencev po brzozavnem potu posebna hvala izreče in se je ta predlog enoglasno sprejel.

Iz Gornje Radgone. (Bauernverein.) Čudimo se, kako hodi bauernverein zvito okoli prav, kakor lisica išče, koga bi v svojo lukno zvalila. V Radgoni so imeli na veliko križovo zbor. Radi njega so že prej v nemških časnikih trobili, da bode iz ljutomerskega okraja osemdeset jahačev prijahalo. Toda na zboru ni bilo zavednega Slovenca, ko bi ga z gorečo bakljo pri dnevu iskal. Tu smo že tako zavedni, da če kaj na tak zbor pošljemo, tedaj že rajši osla brez konja. — Tu mi pride basen na misel o lisici. Kaj stori ona, preden do svoje lukne pride? Vse druge pregleda ko bi ji kedaj v kateri trebalo stanovati. Tako je tudi ta svojat storila, na veliko križovo večer se le je prišla v Gornjo Radgono h g. Kirbisu ter je ondi ves žolč svoj razlila na vse, kar je slovenskega. To so ljudje, to je omika, to je bauernverein, da se Bog usmili. Tako dela ta liberalna stranka, ni upati, da bi te ljudi še kedaj pamet srečala.

Iz Trnovelj. (Volitve. Pomoček.) Da je jeza škodljiva za človeško telo, to je gotovo in če mora človek v jezi dolgo živeti, se je bati gotove smrti, ako ni pomoči. Mi smo imeli moža, ki je moral od naše prve volitve dne 11. oktobra t. l. pa do dne 5. aprila t. l. v takem srdu živeti, da se je bilo bati za-nj. Ta mož je bil naš ljubi lončar v Škofljivasi. Celih 7 mesecev je hiral in hodil pobitega srca sem in tje, da smo ga že vsi obsodili za večnost. No pa se še vendar najde pomoček tudi za take lončarje. Našega je rešila strašne jeze in togote